

Социологическа програма

Работата на Социологическата програма през 2018 г. се фокусира върху интеграцията на мигранти, социалното включване на уязвими групи, мониторинга на миграционните процеси и превенцията на радикализацията, водеща до прояви на насилие.

- **Интеграция на мигранти и социално включване на уязвими групи.** Продължи работата по идентифициране и оценка на ефективни политики за улесняване социалното включване на уязвими групи в България и в ЕС. Беше разработен обучителен модул за социална и културна ориентация на жени, получили международна закрила, и на жени мигранти. Бяха анализирани причините, поради които мерките по европейската инициатива „Гаранция за младежта“ не достигат до ромските младежи в България, Унгария и Румъния. Центърът започна и разработването на мерки за насърчаване на толерантността сред ученици от средния курс чрез съвместни дейности на учители, ученици, родители и представители на местната общност в България, Гърция, Испания, Италия и Холандия.
- **Превенция на процесите на радикализация, водещи до прояви на насилие.** Започна работа по сравнително изследване на съществуващите модели на управление на религиозното многообразие в Европа, Азия и Австралия с цел събиране и анализ на надеждни данни за превенцията и противодействието на радикализацията.
- **Мониторинг на миграционните процеси.** Бяха разработени и тествани стандарти за независимо наблюдение на принудителното връщане на мигранти без право на пребиваване в България.

I. Интеграция на мигранти и социално включване на уязвими групи

Предвид нарастващия поток от бежанци към Европа, е особено важно да се предложат и предприемат практически действия за запълване на празнините в системите за прием и интеграция на мигранти и бежанци в страните – членки на ЕС. Във връзка с предизвикателствата на миграционната криза и въз основа на международно проучване относно обучителните нужди на лица, получили меж-

дународна закрила, Центърът координира разработването на модули за социална и културна ориентация на получили закрила граждани на трети страни в България, Гърция и Малта. Те са резултат от съвместната работа и консултации с експерти в областта на закрилата и предоставянето на услуги на бежанците на територията на трите държави членки. Пилотните варианти на модулите бяха тествани чрез провеждането на обучения на лица, получили международна закрила или търсещи убежище. Обученията в България бяха проведени в сътрудни-



Семинар „Културна и гражданска ориентация на лица, получили международна закрила“, София, 25 април 2018 г.

чество със Си Ви Ес – България, Каритас София и Българския червен кръст (БЧК).

Инициативата се осъществява от седем изследователски института и организации от България, Гърция, Малта, Италия и Испания, които активно обменят знания и опит в сферата на интеграционното обучение.

Между 2013 и 2016 г. страните – членки на ЕС, стартираха изпълнението на инициативата „Гаранция за младежта“, насочена към младежи, които не работят, не учат и не се обучават. Както в България, така и в Унгария и Румъния, съществена част от младежите в подобна ситуация са от ромски общности. С оглед по-доброто разбиране на обхвата и ефекта от програмата бяха извършени теренни проучвания

в десет населени места на територията на България. Предварителните резултати бяха обобщени в доклада „Европейската гаранция за младежта и нейното усвояване от ромската младеж в България“, който включва и препоръки за подобряване на административната и управленска практика в тази област. Те бяха представени и обсъдени с представители на ромската общност и на ангажираните институции по време три семинара, организирани от Центъра в [Стара Загора](#), [Видин](#) и [Сливен](#).

Хомофобията и неравноправното третиране на ЛГБТИ хората все още са широко разпространени в Европейския съюз. Индикаторите за равнището им в отделните държави членки се различават и в някои държави положението е привидно по-добро,



Семинар „Заетост сред младежите в област Стара Загора“, 12 септември 2018 г.



Международна конференция „Признаване на правата на еднополови двойки, сключили брак или съжителство в ЕС“, София, 8 ноември 2018 г.

но данните сочат, че пълно равенство за тази група не е постигнато в нито една от тях. България е една от страните, в които ситуацията е най-неблагоприятна. Във връзка с тази тема бе проведено национално изследване на еднополовите двойки с признат статут в държава – членка на ЕС, които пребивават или живеят в България. Въз основа на получените резултати беше разработена информационна кампания и се проведеха редица публични събития. Проблемите на живеещите в България еднополови двойки бяха обсъдени на кръгла маса и на [международна конференция](#), в която участваха експерти в областта на брачното равенство от Холандия, Ирландия, Малта, Чехия, Румъния и България.

През 2018 г. Центърът, съвместно с няколко изследователски и образователни организации от Гърция, Италия, Холандия и Испания, започна работа в областта на толерантността и просоциалното поведение на учениците в средните училища. Инициативата има за цел да въведе образователни и социално-педагогически практики, насърчаващи приемането и приобщаването на различията в училище с помощта на най-близкия социален кръг на учениците. Понятието просоциалност е свързано с поведение в полза на околните и съзнателно възпитаване на взаимопомощ и съпричастност, както и с формирането на чувство за принадлежност към дадена общност. Сравнителното [изследване](#), осъществявано от Центъра и партньорите му, анализира просоциалните нагласи и умения на ученици от средния курс от петте държави и предвижда изготвянето на препоръки за прилагане на инструменти, насърчаващи просоциалността в училищата.

II. Радикализация, водеща до прояви на насилие

През последното десетилетие в редица европейски страни възникна необходимост от противодействие на радикализацията, водеща до терористични действия. Поради засилването на ислямистката радикализация и крайнодесния екстремизъм се налага да се търсят начини за **идентифициране на тревожните тенденции и за дерадикализация** на участниците в процеса, преди те да прибегнат до насилие. През 2018 г. Центърът за изследване на демокрацията взе участие в разработването на модел за анализ на типовете управление на религиозното многообразие в Европа, Северна Африка, Близкия изток, Южна Азия и Океания, който да подпомогне предотвратяването на религиозната радикализация в Европа. Сравнителният анализ ще бъде изготвен през 2019 и 2020 г. и ще съдържа оценка на различните типове управление на религиозното многообразие и техния успех при интегриране на малцинствата и мигрантите. Ще бъдат формулирани и практически препоръки към съответните европейски институции.

Центърът участва и в създаването на мрежа за предотвратяване на нетърпимостта и омразата към различни обществени групи в Централна и Източна Европа като начин за превенция на радикализацията сред младежта. Мрежата обхваща институции и организации от България, Германия, Чехия, Унгария, Полша и Словакия, чиято цел е да изследват проблема и да организират публични мероприятия по темата.

III. Мониторинг на миграционните процеси

През 2018 г. Центърът за изследване на демокрацията завърши пилотното прилагане на стандарти за наблюдение на принудителното връщане, разработени съвместно със Си Ви Ес – България. Стандартите са инструмент за унифициране на процедурите за връщане на незаконно пребиваващи в България граждани на трети страни в съответствие с основните права на извежданите лица и с *Директива 2008/115/ЕО*. Бяха изпълнени 15 мониторингови мисии, при които Центърът и Си Ви Ес – България имаха възможност да разработят адекватни механизми за сътрудничество между държавните институции и граждан-

ския сектор в областта на независимото наблюдение на принудителното връщане. Въз основа на изводите от мисиите бе изготвен [Национален аналитичен доклад](#), който съдържа и препоръки за изграждане на национална система за мониторинг на операциите по принудително връщане. Беше публикуван и ключовият документ [„Стандарти за наблюдение на принудителното връщане в България“](#), който беше обсъден публично на [кръгла маса](#) с участието на представители на Дирекция „Миграция“ на МВР, Омбудсмана на Република България, Агенцията на ООН за бежанците, БЧК и други неправителствени организации, работещи в сферата на правната помощ и закрилата на мигрантите.



Кръгла маса „Унифицирани стандарти за наблюдение на принудителното връщане в България“, София, 19 декември 2018 г.